

О.В. Єгорова, канд. екон. наук, доц. (ПДАУ, Полтава)

Д.В. Ромаш, здоб. вищ. осв. ОС «бакалавр» (ПДАУ, Полтава)

ПОШИРЕННЯ ФРІЛАНСУ В УКРАЇНІ ЯК СКЛАДОВА СТАЛОГО РОЗВИТКУ РИНКУ ПРАЦІ

Розвиток інформаційних технологій, ситуація на ринку праці, поширення епідемічних захворювань, війна та багато інших чинників спонукають українців звертатись до нових форм зайнятості. Інноваційною формою зайнятості, яка набуває все більшої популярності в Україні, є фріланс.

Питанням визначення поняття фрілансу займалось багато різних вчених, зокрема, на думку А.В. Шевчука, фрілансер – це людина, яка виконує роботу без укладання довготермінового договору та є позаштатним працівником. Дж. Кітчінг та Д. Смоллбоне визначають фрілансерів як позаштатних кваліфікованих професіоналів, які не є роботодавцями та працівниками, а тимчасово пропонують свою робочу силу для надання послуг за контрактом для бізнес-клієнтів [1].

Фріланс складно назвати абсолютно новим явищем, адже його поширення в країнах Америки та Європи відбулось ще на початку цього тисячоліття. У 2017 році кількість фрілансерів у США досягла 57,3 млн, що становить 36% працюючого населення. За прогнозами у 2027 році кількість фрілансерів досягне 50,9% від загальної чисельності робочої сили США [1].

Розвиток фрілансу в Україні розпочався з пошуку спеціалістами закордонних проєктів для заробітку, особливо в сферах веб-розробки, створення додатків для смартфонів, адже, як відомо, українські спеціалісти завжди користувались високою популярністю на міжнародному ринку в сфері ІТ. На сьогодні ІТспеціалісти задіяні у широкому спектрі проєктів, адже залучення позаштатних працівників для виконання певного проєкту стає все більш популярним. І на це є причини: завдяки наявності такої форми зайнятості як фріланс, підприємство може гнучко регулювати кількість працівників: при необхідності залучити більше фрілансерів, а коли кон'юнктура даного сектору ринку є несприятливою – зменшити кількість спеціалістів, що складно зробити при наймі штатних працівників.

В Україні є низка потужних інтернет-майданчиків для пошуку роботи на умовах фрілансу. Серед них такі веб-сервіси: Freelancehunt.com, Freelance.ua, Weblancer.net та Kabanchik.ua. Кожен

із них має свої особливості та переваги. Найбільш зручним вважається Freelancehunt. На реєстрацію та відправки перших заявок користувач витрачає не більше пів години. Важливо, що на момент виконання проекту оплата резервується на сервісі, що виключає шахрайство.

Як зазначалося вище, наразі фріланс й в Україні набуває великої популярності, і за оцінками дослідників, щорічні темпи зростання числа фрілансерів з України на світовому ринку – від 10 до 25%. Цікавим є той факт, що за різними соціальними опитуваннями українців, основною причиною переходу до аналізованої форми зайнятості є не складна економічна ситуація в країні, а насамперед страждання від хамства та самодурства начальників, затримки заробітної плати, безстрокові відпустки за власний рахунок. Також однією з причин, поширення фрілансу серед молоді є складність знайти роботу маючи диплом, проте без досвіду. В свою чергу для такої форми зайнятості, як фріланс важлива насамперед якісна та вчасно виконана робота, незважаючи на досвід та наявність диплому.

В останні кілька років, які є особливо складними для України внаслідок поширення COVID-19 та повномасштабного вторгнення РФ в Україну, фріланс набув особливого поширення. Кількість фрілансерів активно зростала, середній темп приросту становить 35 %. (рис. 1).

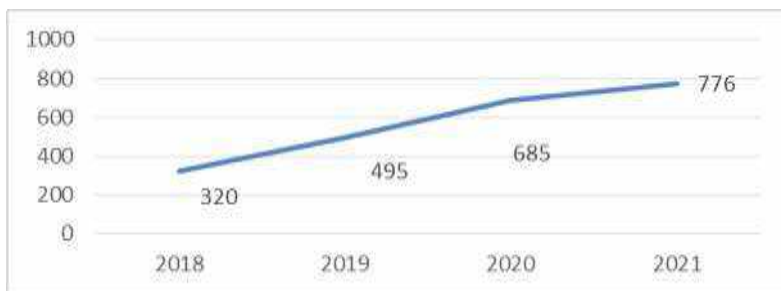

Рис. 1. Динаміка зміни кількості фрілансерів за 2018-2021 роки, тис.осіб [1; 4]

2022 року попит на послуги вільних працівників збільшився на 30 %. [2] Найбільший попит на послуги фрілансерів створюють компанії з Еcommerce та торгівлі – 22,7 %, ІТ-компанії – 18,7 %, вебстудії – 13,6 %, консалтингу та сфери послуг – 12,1 %. Часто звертаються агентства з маркетингу (8,1 %) і дизайну (6,1%). Рідше – представники промисловості (5,1%) та компанії у сфері навчання (2,0%). Проте, не зважаючи на збільшення попиту на послуги фрілансерів, рівень їх заробітної плати знизився, близько 75%

опитуваних отримують зарплату нижче 500\$ [4].

На початок 2022 року вік середньостатистичного українського фрілансера – від 23 до 35 років. Фахівці віком до 23 років обирають такі категорії, як аудіо та відео, переклади, дизайн та арт, програмування. Старше покоління обирає категорію «мобільні додатки». 44 % фрілансерів перебувають у шлюбі. 52 % – чоловіки, 48% – жінки. 36 % мають досвід у фрілансі понад 5 років, 21 % – 2 роки, 18 % до року. [4] 48% фрілансерів знають англійську на рівні Elementary, 31% – на рівні Pre-Intermediate. В той же час 10% спеціалістів взагалі не розмовляють іноземною мовою [3].

Отже, фріланс є його сферою, яка активно розвивається та відображає позитивну динаміку зростання кількості спеціалістів. На нашу думку, фріланс – це перспективна та динамічна форма зайнятості в Україні. Враховуючи це, необхідно вдосконалити законодавчу базу України: Податковий кодекс України, Кодекс законів про працю та інші нормативно-правові акти, адже у них не врахована така форма зайнятості як фріланс.

Інформаційні джерела:

1. Літорович О.В. Аналіз ринку фрілансу в Україні. Вісник Національного університету “Львівська політехніка”. Серія “Проблеми економіки та управління». 2020. № 1. С. 43-53.

2. Попит на послуги фрілансерів зростає навіть у порівнянні з довосенним 2021 роком. AIN.UA. URL: <https://ain.ua/2022/10/20/poput-na-poslugy-frilanseriv-zrostaye/> (дата звернення 26.10.2022)

3. Ось портрет українського фрілансера у 2022 році. The village. URL: <https://www.the-village.com.ua/village/business/news/329165-os-portret-ukrayinskogo-frilansera-u-2022-rotsi-vid-freelancehunt> (дата звернення 26.10.2022)

4. Ринок фрілансу в Україні у 2021 році: бюджети зростають, в топі програмісти, дизайнери та копірайтери. ІТС.ua.. URL: <https://itc.ua/news/rinok-frilansu-v-ukrayini-u-2021-roczii/> (дата звернення 26.10.2022)

70,17% фрілансерів незадоволені рівнем доходу — дослідження Freelancehunt. AIN.UA. URL: <https://ain.ua/2022/08/11/skilky-zaroblyayut-frilansery-pid-chas-vijny-i-chomu-poput-na-yih-poslugy-zrostaye/> (дата звернення 26.10.2022)